

KÖNYV
KULTÚRA
KÖZÖSSÉG

Stratégiai terv 2021-2023

Készítette: Minőségirányítási Tanács

Szekszárd, 2020. december 17.

Jóváhagyta:

Liebhauser János

igazgató

MÓDOSÍTÁSOK JEGYZÉKE

Verzió	Oldalszám	Módosította	Jóváhagyta	Jóváhagyás dátuma	Hatályba lépés dátuma

Tartalom

Módosítások jegyzéke	1
1. BEVEZETÉS	3
1.1. A KÖNYVTÁR BEMUTATÁSA, TÖRTÉNETE	3
1.2. KÜLDETÉSNYILATKOZAT	6
1.3. JÖVŐKÉP	6
2. HELYZETELEMZÉS	7
2.1 SWOT	7
2.2 PGTTJ	7
2.2.1 POLITIKAI TÉNYEZŐK	7
2.2.2 GAZDASÁGI TÉNYEZŐK	8
2.2.3 TÁRSADALMI TÉNYEZŐK	10
2.2.4 TECHNOLÓGIAI KÖRNYEZET	11
2.2.5 JOGI KÖRNYEZET	13
3. STRATÉGIAI CÉLOK	14
3.1 ÁTFOGÓ CÉL	14
3.2 KULCSTERÜLETEK	15
3.2.1 FELKÉSZÜLÉS A TUDÁSKÖZPONTBA KÖLTÖZÉSRE	15
3.2.2 SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS	17
3.2.3 DIGITÁLIS SZOLGÁLTATÁS	18
3.2.4 MINŐSÉGIRÁNYÍTÁS	20
4. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	21

1. BEVEZETÉS

1.1. A KÖNYVTÁR BEMUTATÁSA, TÖRTÉNETE

Általános adatok:

Költségvetési szerv megnevezése: Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár

Székhelye: 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 51.

Telephelyei:

- 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 53. (könyvtár, raktár)
- 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 53/A (könyvtár)
- 7100 Szekszárd, Augusz I. u. 5. (gyermekkönyvtár)
- 7100 Szekszárd, Május 1. u. 1. (raktár)
- 7100 Szekszárd, Dienes Valéria u. 14. (fiókkönyvtár)
- 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 43. (raktár)

Levelezési cím: 7100 Szekszárd Pf. 257

Telefonszám: 74/528-100

Fax: 74/311-834

Web: www.igyuk.hu

Email cím: tolnalib@igyuk.hu

Adószám: 15416432-2-17

Irányító, felügyeleti, fenntartó szerv neve, székhelye: Szekszárd Megyei Jogú Város
Önkormányzata

7100 Szekszárd, Béla király tér 8.

Az intézmény pénzügyi és gazdálkodási feladatait a Szekszárd Megyei Jogú Város
Önkormányzata látja el.

Alapterület: 2000 m²

A könyvtári szervezetben elfoglalt helye:

Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR) szolgáltató könyvtára

Tolna megye városi könyvtárainak módszertani központja

A Tolna megyei Könyvtári Szolgáltatási Rendszer (KSZR) vezetője

Városi könyvtár Szekszárdon

Ellátandó terület: Tolna megye és Szekszárd Megyei Jogú Város közigazgatási területe

Szolgáló közönség létszáma: 215 514 (2020.01.01.)

Történet:

A Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár közel 360 ezres dokumentumállományával Tolna megye legnagyobb közgyűjteménye.

1961-ben ez a Széchenyi utcai épület volt az első Magyarországon, amely könyvtári célra épült. Az akkor korszerű, mára 60 éves, elavult épületet rég kinőtte az intézmény. Az elmúlt évtizedek során ötször zajlott le tervpályázat egy modern könyvtár megépítésére.

Mérföldköveket jelölt ki a könyvtár a nemzetiségek könyvtári ellátásában, a könyvtár kapcsolata a Goethe Intézettel, majd az évtizedeken át szervezett váraljai német nemzetiségi olvasótáborok példamutató szakmai értéket jelentettek. Később Szekszárd rendezte az első cigány mesemondó versenyt. Több évtizedes sorozattá nőtte ki magát a gyermek- és ifjúsági irodalom mindenkori aktualitásaival foglalkozó „Szekszárdi tanácskozás”. Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár helyszínt adott országos könyvtáros egyesületi találkozóknak, régiós módszertani tanácskozásoknak, működött, és a mai napig is működik könyvkiadóként, e-Magyarország pontként is.

A Könyvtári Intézet és a Tolna Megyei Balassa János Megyei Kórház segítségével, az országban elsőként, Szekszárdon szerveződött biblioterápiás csoport. Ez a hagyomány mára a kórház Pszichiátriai osztályán kialakított letéti könyvtárban erősödött tovább. A könyvtár szociális funkciójának további szegmense a Börtönkönyvtár megújítása, és ennek keretében a rabok közreműködésével folytatott kreatív írás kurzus.

A könyvtár 2013 óta társrendezője a „Szekszárdi Magasiskola” Mészöly Miklós Irodalmi Akadémia, Írói Alkotótábor és Mesterkurzus programjainak, kezdetektől résztvevője a szekszárdi Hány János Mesefesztiválnak.

A közel évtizedes kitartó munka eredményeként 2020. január 22-én a Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár megkapta a Minősített Könyvtár címet. A 2020-as évet meghatározó pandémiás helyzet felerősítette a folyamatot, hogy a könyvtár online térbe költözzön.

A tényleges költözködés még várat magára, noha a 2016-ban meghirdetett a Modern Városok program keretében reális esély teremtődött a Tudásközpont felépítésére. 2021 első negyedében várható a kész kiviteli tervek alapján kiírt kivitelezői közbeszerzés lezárulása, az építkezés megkezdése.

A Tudásközpont elkészültéig, a jelenlegi fizikai térben és keretben nyújtja szolgáltatásait:

Részlegek, szervezeti egységek

Gyűjteményszervezés: Feladata a dinamikus állománygondozás, a gyarapítás, feldolgozás, feltárás, apasztás tervszerű, gyűjtőköri szabályoknak megfelelő végrehajtása; a piaci és kiadói kínálat figyelemmel kísérése, a kivont dokumentumok kezelése, statisztikai jelentések muzeális dokumentumokról.

Kölcsönző: Feladata a beiratkozás, regisztrált használók nyilvántartása, könyvkölcsönzés, a könyvtár bemutatása, tájékoztatás személyesen, telefonon és online. Dokumentumok visszavétele, a késedelmek adminisztrációja. Könyvtárközi kölcsönzés lebonyolítása. A könyvtár portálján 24 órás szolgáltatások

Médiatár: Audiovizuális dokumentumok és kották tára. Feladata a CD és DVD állomány gyarapítása, kölcsönzése, kölcsönzési nyilvántartások kezelése, tájékoztatás személyesen, telefonon és online. Rendezvénytér, számítógépes szolgáltatások színtere.

Olvasóterem: A helyben használat, kézikönyvek, újságok, folyóiratok olvasásának, adatbázisok elérésének színtere. Feladata a kézikönyv- és a folyóirat állomány gyarapítása, kezelése, a kutatómunka segítése, rendhagyó órák, könyvtárbemutatók tartása, tájékoztatás személyesen, telefonon és online. Rendezvénytér, számítógépes szolgáltatások színtere.

Helytörténet, idegen nyelvi részleg: Feladata Tolna megye helyismereti irodalmának teljességre törekvő gyűjtése, feltárása, digitalizálása, a helytörténeti kutatómunka segítése, irodalmi hagyatékok kezelése. Idegen nyelvi gyűjtemény, szótárak, nyelvi segédletek és szépirodalom gyarapítása, kölcsönzése 28 nyelven.

Gyermekkönyvtár: Külön épületben nyújtja szolgáltatásait: 14 éven aluli olvasók regisztrálása, olvasói nyilvántartások vezetése, kölcsönzés, olvasóvá nevelés, tanítás-tanulás támogatása, baba-mama foglalkozások, tájékoztatás személyesen, telefonon és online. Feladata a magyar és külföldi klasszikus és kortárs gyermekirodalom gyarapítása, népszerűsítése, kölcsönzése, könyvtári órák és egyéb rendezvények szervezése. Rendezvénytér, számítógépes szolgáltatások színtere.

Területi ellátás: Feladata a megye 12 nyilvános könyvtárának módszertani segítése, tevékenységének koordinálása. A KSZR-be szerveződött 97 települési könyvtári szolgáltató hely módszertani segítése, dokumentumokkal ellátása, infrastrukturális fejlesztése, könyvtári és szabadidős tevékenység szervezése.

1.2. KÜLDETÉSNYILATKOZAT

A Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár mint megyei feladatokat ellátó ODR tagkönyvtár, küldetésének tartja, hogy összehangolt, egységes és sokrétű nyilvános könyvtári és információs szolgáltatásokat nyújtson mindenkinek. Feladatunk:

- az egyetemes, nemzeti, nemzetiségi és helyi kultúra írott és elektronikus dokumentumainak gyűjtése, elérhetőségének tértől és időtől független biztosítása
- az oktatási-nevelési tevékenység, és az egész életen át tartó tanulás támogatása, az olvasáskultúra és a digitális írástudás egyidejű terjesztése
- közösségi szintérenként az olvasáskultúra színvonalas kulturális rendezvényekkel való népszerűsítése, a partnerintézményekkel és a civilszervezetekkel együttműködve a közösségépítés támogatása
- a megyei tudásvagyon és identitástudat megőrzése, a lokálpatriotizmus erősítése, helytörténeti és tudományos kutatások segítése, terjesztése, a megyei települések versenyképességének növelése
- társadalmi, területi, szociális, illetve egészségügyi okokból hátrányos helyzetű használók esélyegyenlőségének elősegítése
- a Tolna megyei nemzetiségek kultúrájának támogatása
- könyvtárunk küldetésének tekinti a zöld szemléletet és a humánökológia szempontjait a mindennapi működése során érvényre juttatni, társadalmi szerepvállalását ilyen irányba bővíteni; alapvető céljaink közé tartozik a szemléletformáló ismeretterjesztés, az ökológiai információk gyűjtése és a rájuk épülő szolgáltatásfejlesztés
- hálózati központként területi könyvtári szolgáltatások nyújtása, a könyvtárak szakmai összefogása, a könyvtárosok továbbképzése, a könyvtárak jelentőségének és társadalmi megítélésének erősítése

Nyilvános közkönyvtárként feladatait a törvényi előírásokkal, a fenntartó, és a szolgált közönség elvárásaival, az országos könyvtári stratégia céljaival, és a minőségbiztosítás elveivel összhangban látja el.

1.3. JÖVŐKÉP

Közösségvezérelt, valóságos és virtuális élménykönyvtárrá válunk. Híd-szerepet töltünk be kultúrák, intézmények, helyi kisközösségi kultúrák és globális virtuális tudástárak között. Az olvasás és a kultúra alapintézményeként időtől és tértől függetlenül esélyteremtő információt szolgáltatunk.

2. HELYZETELEMZÉS

2.1 SWOT

ERŐSSÉGEK:

- ✓ *épület központi elhelyezkedése*
- ✓ rendszerezett, feltárt könyvtári állomány
- ✓ Tolna megyei információk gyűjtő- és megőrző helye (helytörténet)
- ✓ élethosszig tartó tanulás segítése
- ✓ ingyenes szolgáltatások, adatbázisok
- ✓ országos szolgáltatások közvetítése (pl. ODR)
- ✓ sokféle rendezvénytípus
- ✓ pályázati tapasztalat
- ✓ olvasóvá nevelés
- ✓ oktatási tapasztalat
- ✓ elkötelezett munkatársak, sokszínű ismeretanyag
- ✓ Tolna megye könyvtárainak hálózati, módszertani központja
- ✓ megyei ellátórendszer (KSZR) működtetése
- ✓ Facebook-, YouTube-oldal
- ✓ a város kulturális életében betöltött fontos szerep
- ✓ társadalmi felelősségvállalás gyakorlata
- ✓ könyvtárhasználók kötődése
- ✓ minőségirányítás iránt elkötelezett szakmai vezetés, Minősített könyvtár cím
- ✓ ifjúsági korosztály megszólítása
- ✓ zöld szemlélet kiterjesztése

LEHETŐSÉGEK:

- *új könyvtárépület*
- használói igény a digitális tartalomszolgáltatásra
- informatikai kihívások, átalakuló informálódási szokások (e-szolgáltatások, távhasználat)
- piaci rések a kultúrában
- közművelődési szerep
- szociális helyzet romlása, átalakuló igények
- tervszerű, folyamatos kapcsolatrendszer civilekkel, oktatási intézményekkel stb.
- pályázati lehetőségek
- szakmai továbbképzés
- törvényben garantált fenntartás
- egységes könyvtári rendszer
- IFLA Zöld Könyvtár Díj

GYENGESÉGEK

- *kicsi alapterület*
- *nem megfelelő szolgáltatói tér*
- *akadálymentesítés kivitelezhetetlensége*
- *széttagoltság három épületrészben*
- *nehéz megközelíthetőség– parkolók hiánya*
- *közösségi tér hiánya*
- *forrásszerző képesség hiánya (szponzoráció)*
- *potenciális olvasók felkutatása, elérése*
- *nem kiegyensúlyozott partnerkapcsolati rendszer*
- *többféle web2-es szolgáltatás használata (Wikipédia, Insta, podcast)*
- *helytörténeti digitális anyag kihelyezése kevés*
- *online digitális oktatás*
- *belső kommunikáció és együttműködés*
- *motiváció/nyitottság/szabad idő hiánya az információtechnológiai újdonságokra*
- *nem naprakész informatikai tudás*
- *kreatív kezdeményezések becsatornázása*
- *közalkalmazotti státusz megszűnése*
- *magas fluktuáció*
- *minőségirányítás iránti teljes elkötelezettség*

VESZÉLYEK:

- *az új épület kevéssé központi helyszíne*
- *szakmai konkurencia, a közművelődés szerepének felértékelődése (a KSZR források bizonytalansága)*
- *a könyvtári szakma presztízsének további csökkenése*
- *bérhelyzet további romlása*
- *közigazgatási átszervezések*
- *az állami támogatás változó mértéke*
- *plusz források bizonytalansága*
- *a használók számának csökkenése - vírushelyzet*

2.2 PGTTJ

2.2.1 POLITIKAI TÉNYEZŐK

- A könyvtárak működésének szabályozása az Európai Unióban nemzeti szinten történik. Az Unió különös hangsúlyt fektet az európai információs társadalom felépítésére, illetve az oktatási rendszer fejlesztésére. Mivel a kultúra és így a könyvtárak is elsősorban az oktatási ágazathoz kapcsolódva juthatnak európai forrásokhoz, a legnagyobb problémát az anyagilag megalapozott országos könyvtári stratégiai terv hiánya jelenti. Nem nyílnak meg az európai források felhasználásának azon formái, amelyek célzottan tudnák a könyvtárakat fejleszteni. Ezért jelentős különbségek alakulhatnak ki az azonos típusú könyvtárak forrásszerző képességében, így az egységes könyvtári rendszer fellazulhat.
- A Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár működése a hatályos jogszabályok alapján Szekszárd Megyei jogú város önkormányzatához kapcsolódik. Noha a megyei könyvtár már közel egy évtizede városi fenntartásban működik, az egész megyére kiterjedő feladatköre még mindig nehezen illeszkedik az elsősorban településre koncentrááló városi döntéshozatalba. Ezt a beilleszkedést tovább nehezíti, hogy a könyvtár gazdasági szervezete a polgármesteri hivatal szervezetébe integrálva működik. Ez jelentősen lelassítja a döntéshozatalt, és megnehezíti a megyei szerepkör ellátását.
- A 2016-ban elindult Modern Városok Program nyolc fejlesztési céljának egyike *„a városi és térségi közművelődési intézményrendszer fejlesztését és racionalizálását szolgáló, új, interaktív könyvtár kialakítása, melyben a városi [megyei] levéltár is elhelyezésre kerül”*. A régi álmoként megvalósuló új épület, a Tudásközpont megold számtalan régi problémát, de egyben új kihívásokat is támaszt: a könyvtár működésének radikális átalakítását vonja magával. Mivel az építkezés nagyságrendje miatt a kivitelezés lebonyolítása kormányzati felügyelet alá kerül, tovább nehezedik a kivitelező, a megrendelő önkormányzat és a finanszírozó kormányzat közti kommunikáció. Ebben az összetett helyzetben a könyvtárszakmai érdekek képviselője fokozott erőfeszítéseket követel meg. A körültekintő érdekegyeztetés az önkormányzati fenntartású könyvtár, és az állami fenntartású levéltár közös épület használatában is meg kell jelenjen. A 2019-es önkormányzati választások következtében a szekszárdi önkormányzat ellenzéki többségűvé vált, a polgármester Fideszes maradt. Ennek a működését tovább nehezíti a források elvonásának, illetve a feladatok megnövekedésének, azáltal az önkormányzati gazdálkodás ellehetetlenülésének a veszélye.

2.2.2 GAZDASÁGI TÉNYEZŐK

Tolna megye

- Az ország területének 4%-a található Tolna megyében. Tolna megye lakónépessége 2020. január 1-jén 216 ezer fő volt, 0,9%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban, népességcsökkenése folyamatos. Tolna az ország egyik legritkábban lakott megyéje, 1 km²-re 59 fő jut. A megye településeinek száma 109 db. Tolna megyében 11 város található, egyik lakosság száma se haladja meg az 50 ezer főt.
- A 311/2007. (XI.17.) kormányrendelet Kedvezményezett kistérségnek minősíti a hátrányos helyzetű kistérségeket, hátrányos helyzetűnek minősíti a Dombóvári és leghátrányosabb helyzetűnek a Tamási kistérséget.
- A munkanélküliségi ráta 2,9%-ot ért el, ami 0,5 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit. A munkaerőpiacon 95 ezer fő foglalkoztatottként, 3 ezer fő munkanélküliként jelent meg. A járvány következtében a munkanélküliek száma nőtt, a változás mértéke kisebb volt az országosnál. A tartósan állás nélkül lévők száma 23%-kal meghaladta a 2019. júniusit.
- 2020-ban a foglalkoztatási ráta 57,9%-ot tett ki, ami 0,5 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit, ezer lakosra a megyében 171 regisztrált vállalkozás jutott. Főtevékenységük alapján a társas vállalkozások a kereskedelemben, a tudományos és műszaki tevékenységben, valamint az építőipar és az ipar területén, az önálló vállalkozók a mezőgazdaság és az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágakban fordultak elő leggyakrabban.
- A megyében a foglalkoztatottak nagyobb aránya dolgozik a mezőgazdaságban és az iparban, mint az országos átlag. Paksi Atomerőmű Tolna megye legnagyobb munkáltatója. A szolgáltatási szektorban foglalkoztatottak aránya kisebb, mint az országos átlag. Az ipari és építőipari termelés is az országosnál gyorsabb ütemben nőtt, az egy lakosra jutó összegek viszont számottevően elmaradtak a hazai átlagtól, még úgy is, hogy a megyénk GDP-jét erősen feltolja a Paksi Atomerőmű. A felépülő PAKSII hosszú távon is meghatározó gazdasági szereplőként tartja meg az atomerőművet.
- A megyében megépült M6-os autópálya, és a Szent László híd egyelőre még nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, kevésbé volt hatásuk a gazdasági fejlődésre, viszont tervezik meghosszabbítását a horvát határig. Kalocsánál új Duna-híd épül, ami tovább erősítheti a megye alföldi térséggel való kapcsolatát.

Szekszárd

- Tolna megye székhelye Szekszárd, Budapesttől 150 km-re, a magyar-horvát határtól mindössze 50 km-re fekszik. A dél-dunántúli régióban található 96 km² területű, 33 ezer lakosú megyei jogú város a régió egyik legfontosabb kereskedelmi, gazdasági és kulturális központja, alapvetően mezőgazdasági város, ipara kevésbé fejlett. A város egyik nagy problémája a jobb megélhetés reményében elvándorló fiatalság.
- A regisztrált vállalkozások esetében túlnyomó többségben vannak az egyéni vállalkozások és az alkalmazott nélküli cégek, illetve a mikro vállalkozások. Szerencsére a városban jelen van néhány nagyfoglalkoztató is: a '70-es évekbeli iparfejlesztés leányvállalataiból alakult autóipari beszállítói kör cégei.
- A város borászatai kevés foglalkoztatottnak biztosítanak állandó munkalehetőséget, a szőlőtermesztés idénymunka jellegéből adódóan. Viszont Szekszárdot sokan keresik fel a bor miatt, így jelentős bevételt remélhet a város a fellendülő turizmustól és vendéglátásból. A szálláshelyek növelésében élen járnak a helyi borászatok, de a kormányzat a helyi önkormányzattal közösen is nagy szállodaépítést tervez a Modern Városok Program keretében. A járvány miatti intézkedések következtében sok kereskedelmi szálláshely zárva tartott március második felétől, a kitörési pontként kezelt turizmus fejlődése a járványhelyzet miatt megakadt, és a hosszútávú kilátásai bizonytalanok.

Összegzés

- A könyvtárak kötelező és vállalt feladatainak teljesítése nagymértékben függ a gazdasági helyzettől. Megyei könyvtárként feladatunk biztosítani a megyében az ötezer fő alatti települések ellátását, a megye módszertani feladatait és a szekszárdi lakosság ellátását. A közgyűjtemények 2013-as reformja óta az első két feladatra megfelelő állami forrást biztosít kormányzat. Előre láthatóan ezek a források az elkövetkező években is a rendelkezésünkre fognak állni.
- A forrásoknak csak egy részét garantálja jogszabály, más részét a fenntartó gazdasági helyzete határozza meg. Szekszárd teherbíró képességéhez mérten kimagaslóan támogatja a könyvtárat, ennek a támogatásnak a mértéke mégis kisebb, mint más megyei könyvtárak esetében.
- Az esélyegyenlőség biztosítása a művelődés, kultúra, oktatás területén továbbra is meghatározó feladat marad. A kiegészítő források keresése minden intézmény számára fontos érdek. Az önkormányzati és állami pályázatok mellett továbbra is nagy szerepe van az uniós pályázatoknak, illetve a különféle együttműködéseknek és megállapodásoknak, de ezek a források nehezen tervezhetők.

2.2.3 TÁRSADALMI TÉNYEZŐK

- Tolna megye lakónépessége 2020. január 1-jén 216 ezer fő volt, 0,9%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban, népességcsökkenése folyamatos. (2015-ben a lakosságszám még 223 618 fő volt.)
- 2020 I. félévében összesen 951 gyermek jött a világra, és 1630 fő hunyt el. Az élveszületések száma 9,3%-kal több, a halálozásoké 2,7%-kal kevesebb volt, mint 2019 azonos időszakában.
- A születések és a halálozások egyenlegeként kialakult természetes fogyás 679 fővel csökkentette a megye lakónépességét, ez a veszteség 16%-kal kisebb lett a 2019. I. félévinél. A természetes fogyás népességre vetített 6,3 ezrelékes megyei értéke kedvezőtlenebb volt az országos átlagnál (4,1 ezrelék).
- A népesség korösszetétele romlik, lakossága elöregedőben van, mivel folyamatosan csökken a 45 éven aluliak aránya. 2020-ban az előző évhez viszonyítva 0-45 évesig: korcsoportonként változóan: 96-99%, míg a 45 éven felüliek aránya növekszik: korcsoportonként változóan: 102-105%.
- 2020 II. negyedévében Tolna megyében a 15–74 éves népesség 59,6%-a, 98 ezer fő volt gazdaságilag aktív, számuk 0,2%-kal meghaladta az egy évvel korábbiét. Az aktivitási arány 2,7 százalékponttal elmaradt az országos átlagtól.
- A bruttó és nettó átlagkereset – a közfoglalkoztatottakkal együtt számítva – egyaránt 12,7%-kal múlta felül a 2019. I. félévit, folytatva a korábbi időszakok emelkedő tendenciáját. A növekedés üteme meghaladta az országos átlagot, egyben a megyék és a főváros körében a legmagasabb volt. Az alkalmazottak 6,0%-kal kevesebbet kerestek az országos átlagnál.
- A versenyszférában 11,8%-kal, 394 ezer forintra, a költségvetési szférában 15,3%-kal, 327 ezer forintra emelkedtek a keresetek.
- Tolna megyében 2020. június végén 9 ezer álláskeresőt tartottak nyilván. Számuk az országos átlagnál nagyobb mértékben, 58%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A jelentős emelkedés hátterében a koronavírus-járvány első hullámát követően a személyes kapcsolatok korlátozásának feloldása, és így az aktív munkakeresés megindulása állt.
- Az álláskeresők között a legnagyobb aránya (40%) a legfeljebb az általános iskola 8 osztályával rendelkezőknek volt, emellett 29%-uknak szakmunkás, szakiskolai bizonyítvány, 26%-uknak érettségi, illetve technikum a legmagasabb végzettsége, 4,5%-uk pedig diplomás volt.

- A lakásépítések országosan 2016 óta tartó felfutásával párhuzamosan 2020 I. félévében Tolna megyében az előző év azonos időszak 45-ről 66-ra (országosan 34%-kal) nőtt az épített lakások száma. A lakások közel fele a megyeszékhelyen, több mint egyharmada a megye kisebb városaiban, fennmaradó része pedig községekben épült. Mindhárom településtípus esetében bővült az átadott lakások száma. (KSH 2020)
- A népszámlálási adatsorok települési képe a 2011-es népszámlálási adatok alátámasztják, hogy Szekszárd lakosság száma folyamatosan csökken, és előregszik, és a továbbiakban is erre lehet számítani.
- A migrációs mutatókat tekintve láthatjuk, hogy az állandósuló helyváltoztatásnál lényegesen magasabb az ideiglenes jellegű áttelepülések száma. Vélhetőleg ezt az „ideiglenes munkavállalás” eredményezheti, illetve a munkavállalással kapcsolatos helyváltoztatás.
- A 2011. évi népszámlálás legmagasabb befejezett iskolai végzettségeit bemutató táblázatából látható, hogy Szekszárdon a hét évesnél idősebb lakosság közel egy harmada érettségivel rendelkezik, illetve közel azonos aránnyal szerepel a nyolc általános iskolai és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma. Az iskolázottsági mutatók a megyei átlag feletti, de az országos átlag alattiak. Az intézményellátottság megfelelő.
- Tolna megye és Szekszárd társadalmának problémái (*elvándorlás, népességfogyás, a magasan kvalifikált munkavállalók alacsony számaránya, elszegényedés, elöregedés, elmagányosodás, kevés tőkeerős vállalkozás, növekvő munkanélküliség, közösségek összetartó ereje csökken, olvasáskultúra változása*) mélyen meghatározzák a könyvtár potenciális használóinak körét.
- Ebből következően a könyvtár nagyon fontos társadalmi feladata az esélyteremtő programok, élethosszig tartó tanulás, másodlagos írásbeliség, közösségek, környezettudatosság támogatása, új technológiák nyújtotta szolgáltatások fejlesztése.

2.2.4 TECHNOLÓGIAI KÖRNYEZET

- A másodlagos vizualitás korában vagyunk, amihez a könyvtárak még nem zárkóztak fel tökéletesen. Minél nagyobb az elsajátítandó technikai, technológiai ismeretanyag, annál nagyobb a leszakadó rétegek tudásbeli hiánya, digitális írástudatlansága, elesettsége.
- A problémakör három részből áll, és a könyvtáraknak mindháromra választ kell adniuk:
  - a technika fejlesztése
  - a technikát kezelő könyvtári személyzet tudásának fejlesztése
  - a technika használatának átadása, felhasználóképzés

- A technológiai környezet, annak fejlődése a könyvtár egyes céljaival szemben fejti ki hatását:
  - a távhasználat erősödése azt jelenti, hogy a könyvtárhasználó csak virtuálisan, valójában nem lépi át a könyvtár falait, ami gyengíti a könyvtár valós közösségi tér funkcióját, virtuálisan nem, de valóságosan elidegenít
  - az elektronikus dokumentumokra vonatkozó jogi környezet (a technológiai környezet szempontjából megkerülhetetlen) akadályozza a szabad információáramlást
  - a könyvtár jogkövető intézményként lépeshátránnyal indul a szerzői jogra nem ügyelő online tartalomszolgáltató közösségekhez képest
  - a pusztán képi vizualitásra épülő eszközöket forgalmazó szolgáltatók (YouTube, Netflix, stb.) elkényelmesítenek és eltérítik a könyvtárhasználót
- A könyvtár feladata a szembenállás helyett a párhuzamosság keresése, kiépítése, új vagy egyedi, mások által nem nyújtott szolgáltatásokkal.
- A stratégiát befolyásoló, megkerülhetetlen technológiai tényezők:
  - mobil internet, vezeték nélküli hálózatok kiépülése, és az ezeket kezelő eszközökre írt alkalmazások ugrásszerű növekedése
  - elektronikus dokumentumok alkalmazásának igénye a felhasználók részéről, és a dolgozók részéről az eredményes csoportmunka érdekében
  - tömeges digitalizálás és felhasználó-központú, online hozzáférhetővé tétel
  - e-könyvek terjedése (a jogi háttér szorításának ellenére)
  - elektronikus ügyintézés terjedése
  - fogyatékkal élők életkörülményeinek javulása információtechnológiai eszközök alkalmazásával
  - a könyvtárak feladatköréhez igazodó állományvédelmi és dokumentumkezelő eszközök fejlődése (RFID, dokumentum-visszavevő trezor, ePrints, stb.)
  - freeware szoftverek, alkalmazások és CC dokumentumok, Open Access széles körű terjedése
  - az IT eszközök segítségével az egyén is könnyen tartalomszolgáltatóvá, tartalommegosztóvá válhat, akivel a könyvtárnak keresnie kell a partnerséget
  - a technológiai fejlődés ismereteiről lemaradók számának növekedése
  - irodai szolgáltatások iránti erősödő igény: szkennelés, nyomtatás, spirálozás, laminálás, kötetés, képszerkesztés, kiadványszerkesztés stb.

- a technikát kezelő könyvtári személyzet tudásának fejlesztése, valamint technika használatának átadása, felhasználóképzés a könyvtár vezetésének hosszútávú stratégiai feladata
- Számos tényezőre több piaci szereplő is jut a könyvtár közvetlen környezetében. A könyvtárhasználók akkor fogják információszerzési céllal felkeresni a könyvtárunkat, ha többet tudunk nyújtani az otthoni internethasználatnál. Mivel a könyvtárak elsősorban nem üzleti intézmények, hanem segítő, információs intézmények állami támogatással, ezért a gyűjteményére támaszkodva szakértelemmel kell szolgáltatnia, illetve olyan kulturális, információs területeket is kell keresnie, és a kor kihívásainak megfelelő eszközökkel lefednie, amiben nincs vetélytársa. A könyvtárnak nagy sávszélességű, lehetőleg optikai kábelen elérhető, gyors internethálózatot kell fenntartania, erre az online szolgáltatások és a tartalom- és FreeWiFi szolgáltatás miatt is szükség van.
- Leginkább az e-könyvek kölcsönzésére vállalkoznának a könyvtárak, de a szerzői jogi akadályok ezt nem teszik lehetővé. Magyarországon nem létezik ma e-könyv kölcsönzési szolgáltatás.
- Könyvtárunk a saját előállítású digitalizált dokumentumok mellet a digitalizált dokumentumok használatát előfizetéssel biztosíthatja: kurrens folyóirat előfizetéssel, az Arcanum Digitális Tudománytár (több mint 8 millió dokumentum), a HUNGARICANA, vagy az EISZ (folyóiratok, szakkönyvek, lexikonok, szótárak stb.) előfizetőjeként, a szerzői kiadásban megjelent művek esetén (self-publishing) a Publio kiadó szinte a teljes magyarországi kínálatot teszi elérhetővé a Scribden havi díjas előfizetés formájában.

2.2.5 JOGI KÖRNYEZET

- A Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtártól állandó alkalmazkodást követel meg a jogi környezet folyamatos változása.
- A Könyvtári Intézet honlapján naprakészen követhetőek a hatályos jogszabályok: <https://www.ki.oszk.hu/informacioszolgalattas/hatalyos-jogszabalyok>
- A jogszabályok változásához igazodva rendszeresen aktualizáljuk a könyvtár működési dokumentumait.

3. STRATÉGIAI CÉLOK

3.1 ÁTFOGÓ CÉL

KÖNYV – KULTÚRA – KÖZÖSSÉG

Az információ megszerzésének és átadásának a jövőben is az olvasás marad az alapja. A Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár az olvasáskultúra alapintézményeként mindenki számára összehangolt, egységes és sokrétű nyilvános könyvtári és információs szolgáltatásokat biztosít. Feladata a meglévő gyűjtemény használóközpontú fejlesztése, az információ és tudás terjesztése.

Minősített könyvtárként célunk, hogy **szolgáltatásainkat** megújítva költözzünk az **új épületbe**, ahol közösségvezérelt könyvtárként, zöld könyvtárként, családbarát könyvtárként és **digitális tartalomszolgáltatóként** várunk mindenkit.

- Célunk, hogy a használóink azért jöjjenek hozzánk, mert a könyvtár működését nem csak számukra, de velük együtt találjuk ki.
- Célunk, hogy a zöld könyvtári címet ne csak az új épület adta lehetőségek miatt érdemeljük ki, hanem a könyvtár is ekként működjön. Feladatunknak tekintjük a szemléletformáló ismeretterjesztést, az ökológiai információk gyűjtését, és a rájuk épülő szolgáltatások fejlesztését, a környezettudatos intézményi működést, valamint elkötelezett, új olvasói közösségek bevonását.
- Célunk a Családbarát Hely cím elnyerése, ezért az általunk nyújtott szolgáltatások, és a könyvtári milió kialakításában figyelembe vesszük a használóink és munkatársaink családi körülményeit és igényeit.
- Digitális tartalomszolgáltatóként célunk a tértől és időtől független szolgáltatások biztosítása, az egész életen át tartó tanulást támogató oktatási-képzési szerep erősítése, és folyamatos megújítása, a kulturális sokszínűség, az esélyegyenlőség támogatása.
- Célunk a használók számának növelése, ezzel párhuzamosan a könyvtárban töltött idő, és a könyvtárhasználatok gyakoriságának növelése. Ugyanolyan fontos a régi könyvtárhasználók megtartása, mint az, hogy az új épület adottságait kihasználva új olvasói rétegeket vonzzunk be.
- A Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár a megye könyvtáraival közösen biztosítja a szabad, korlátozás nélküli hozzáférést minden nyilvánosság számára készült dokumentumhoz és információhoz az esélyegyenlőség és a demokrácia elvét követve, ezzel javítva a megye lakosságának életminőségét.

3.2 KULCSTERÜLETEK

- Felkészülés a Tudásközpontba költözésre
- Szolgáltatásfejlesztés
- Digitális szolgáltatás
- Minőségirányítás

3.2.1 FELKÉSZÜLÉS A TUDÁSKÖZPONTBA KÖLTÖZÉSRE

- **Működés újraszervezése**

Az új épület adta lehetőség szükségszerű változtatásokat is jelent. A különböző helyszíneken működő könyvtár egy épületbe kerül. A könyvtár új térszerkezete által felszabaduló humán erőforrás új feladatokat lát el az új szolgáltatási terekben.

Beavatkozási pontok:

- osztálystruktúra újragondolása a Tudásközpont épületadottságainak tükrében
- SZMSZ átdolgozása
- munkaköri leírások aktualizálása
- új munkakörök kialakítása, HR stratégia aktualizálása

- **Gyűjteményszervezés**

Egy helyre kerül a könyvtári állomány: megnöveljük a szabadpolcon elhelyezett dokumentumok számát, a régi épületadottságok miatt elaprózott állományrészeket összeolvasztjuk, ebből fakadóan megváltoztatjuk a lelőhelyeket. Az RFID technológia megteremti a lehetőséget az önkiszolgáló, a 24 órás kölcsönzésnek, a korszerű állományvédelemnek és állomány-nyilvántartásnak.

Beavatkozási pontok:

- építészeti tervek ismeretében állomány elhelyezésének megtervezése
- állományapasztás
- lelőhelyek változtatása
- RFID etikettezés
- önkiszolgáló kölcsönzés feltételeinek megteremtése

- **Új szolgáltatási helyszínek kialakítása**

A Tudásközpont lehetőséget teremt olyan új szolgáltatások kialakítására, amire a régi épületeink alkalmatlanok voltak. Az új tereket nekünk, könyvtárosoknak kell

tartalommal megtöltenünk, amelyre már most el kell kezdeni a felkészülést, tervezés, képzés, jó gyakorlatok megismerése, közösségépítés révén.

Beavatkozási pontok:

- közösségi alkotóműhely (makerspace)
- ifjúsági klub
- Europe Direct Tolna- Európai Információs Pont
- könyvesbolt-antikvárium
- oktatótermek, előadóterem
- audio-szoba
- baba-mama szoba
- turisztikai információs pont
- Pick-pack pont

- **Zöld könyvtár**

A könyvtár tereinek és mindennapi működésének a környezettudatos szemlélet jegyében kell formálódnia, lehetőség szerint megjelenítve az ember és a természeti környezet közötti harmóniára való igényt. A kapcsolódó új szolgáltatások, programok, klubok tölthetik meg tartalommal a könyvtár szemléletformáló tevékenységét.

Beavatkozási pontok:

- állomány, magkönyvtár
- környezettudatos működés
- zöld tető, terasz, aulában fa, légtisztító növényekből álló beltéri fal, vegyszermentes közösségi kert
- park az épület körül, olvasó-lugas
- „Gemenc kapuja”

- **Együttműködés elmélyítése a Levéltárral**

Az állami fenntartású levéltár és az önkormányzati fenntartású könyvtár felveti az épület és a közös használatú terek működtetésének problémáját

Beavatkozási pontok:

- közösen működtetett szolgáltatások (portaszolgálat, biztonság, energetika, karbantartás, takarítás)
- éves munkatervek összehangolása
- közös munkacsoport

3.2.2 SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS

- **Könyvtári szolgáltatások**

A minőségirányítás elvein alapuló szolgáltatásfejlesztés elengedhetetlen eleme a könyvtár megújulásának.

Beavatkozási pontok:

- önkiszolgáló kölcsönzés
- „Az én könyvtáram” projektjeinek megvalósítása
- ismeretterjesztő előadások, rendszeresen, népfőiskola jelleggel
- zenei foglalkozások
- robotika, programozás oktatása gyerekeknek
- 3D nyomtatás
- magántanári adatbázis építése, ajánlása
- csendes óra autistáknak
- vakok számára alkalmas számítógép
- a könyvtár dokumentumaira alapozva marketing célú szolgáltatások

- **Könyvtári szolgáltatások külső helyszíneken**

A társadalmi ismertségünk, elfogadottságunk és presztízszünk növelése érdekében szükséges, hogy proaktív szolgáltatást nyújtsunk a könyvtár falain kívül.

Beavatkozási pontok:

- fejlesztjük az „otthonkönyvtár” szolgáltatást (együttműködés a házigondozói szolgálattal)
- biblioterápiás szolgáltatás szociális intézményekben, egyházaknál
- jelenlét állandó helyszíneken (orvosi rendelők, vendéglátóhelyek, nagyobb cégek)
- kitelepülés alkalmi helyszínekre (városi rendezvények, partnerintézmények, rendezvénybusz)
- strandkönyvtár
- „könyvszekér” (antikvár könyvek kereskedelme)
- könyvszekrény (könyvsere)

- **Zöld könyvtár**

Célunk működésünkben és arculatunkban megjeleníteni az ökológiai együttéléstan szempontjait, csatlakozni a zöld könyvtári mozgalomhoz, elnyerni az IFLA Zöld Könyvtár Díjat.

Beavatkozási pontok:

- tematikus kiemelés
- környezettudatos működés
- előadások, programok
- táborok, klubok
- zöld oldal fejlesztése a honlapon
- rendszeres online megjelenések

- **Területi ellátás, Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR)**

Segítjük a minőségirányítás elveinek megfelelő működés megvalósulását a megye nyilvános könyvtáraiban, és a KSZR szolgáltatóhelyeken. Folytatjuk az egységes szolgáltatási rendszer kiépítését a KSZR-ben.

Beavatkozási pontok:

- minőségirányítás a nyilvános könyvtárakban
- minőségirányítás a KSZR-könyvtárakban
- az összes kistéleplési könyvtár állományának egységes adatbázisba szervezése

3.2.3 DIGITÁLIS SZOLGÁLTATÁS

- **Portálfejlesztés**

A digitális szolgáltatások avulása gyorsabb, mint a többi könyvtári szolgáltatásé, ezért ezen a területen különösen fontos a naprakész fejlesztés. A meglévő használói igényt felerősítette a vírus adta különleges helyzet. Célunk honlap látogatottságának növelése, a könyvtár társadalmi beágyazottságának elmélyítése.

Beavatkozási pontok:

- beiratkozáshoz kapcsolódó jogosultság az online elérhető adatbázisokhoz
- online időszaki kiadványok előfizetése
- e-könyvolvasók kölcsönzési gyakorlat kialakítása
- könyvtári applikáció fejlesztése
- használói javaslatok befogadása

- **Helyismeret**

A Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) azt a feladatot tűzi ki számunkra, hogy a csak nálunk megtalálható (helyismeret) dokumentumok bekerüljenek az országos elérésű adatbázisba és szolgáltatási rendszerbe.

Beavatkozási pontok:

- helyismereti állomány digitalizálása
- helyismereti cikk adatbázis konvertálása
- a digitális állományra épített szolgáltatásfejlesztés

- **WEB2-es jelenlét növelése**

A könyvtárak hagyományos szolgáltatásait a használói szokások átalakulása miatt szükségképpen ki kell terjesztenie az online térbe. Ezt a folyamatot tovább erősítette a vírushelyzet. A rendkívüli helyzetben kialakult gyakorlatainkat folytatnunk kell.

Beavatkozási pontok:

- saját készítésű, szolgáltatásainkhoz kapcsolódó online videótartalmak megosztása
- YouTube-, Instagram-, Wikipédia-profil fejlesztése

- **Online oktatás**

A könyvtár hagyományos oktatási szerepét át kell ültetni az online térbe is.

Beavatkozási pontok:

- digitális szakadék csökkentése (szövegszerkesztés, adatátviteli-, okoseszközhasználat, közösségi oldalak kezelése, internetes vásárlás, táblázatkezelés, E-ügyintézés)
- „digitális bennszülöttek” továbbképzése (online etika, biztonság)
- „okosóra” (okos eszközök használatának segítése, esetleg közösségi szolgáltatók bevonásával)

3.2.4 MINŐSÉGIRÁNYÍTÁS

- **Felkészülés a minősített könyvtár cím megújítására**

A 2020-ban elnyert Minősített Könyvtár cím kötelez minket a megkezdett munka folytatására.

Beavatkozási pontok:

- mérési pontok beépítése a folyamatokba
- teljesítményértékelési rendszer fejlesztése, teljesítménymutatók kidolgozása
- szervezeti kultúra fejlesztése, szakmai napok, csapatépítő tréning és tábor
- regionális kapcsolatépítés
- marketing szemlélet a szolgáltatások megújításánál

- **Közösségfejlesztés**

A könyvtár kiemelt feladatának tekinti, hogy otthont adjon az olvasás társas élményének. A könyvtárhoz kötődő közösségeket szervezünk, előzetes igényfelmérés alapján. A könyvtárhoz erősen kapcsolódó közösségek biztos alapot jelentenek a Tudásközpontban megújuló működéshez.

Beavatkozási pontok:

- klubok felnőtteknek (olvasóklub, hangverseny, színház, kiállítás, filmklub, bakelit, helytörténeti, nyugdíjas könyvtárosok, egyedülálló szülők, utazó-túrázó, gasztro, játék, ezoterika)
- klubok, táborok a gyermek- és ifjúsági korosztály számára (olvasóklub, kreatív és interaktív irodalom, képregény, manga, fantasy, diafilm, játék, drámajáték, kézműves, programozó, zöld)
- együttműködés erősítése civil szervezetekkel, segítséggel élőket támogató szervezetekkel és egyházakkal
- meglévő és potenciális olvasók bevonása (regionális olvasói felmérés)

- **Társadalmi szerepvállalás**

Az új könyvtár mindenki könyvtárává kell, hogy váljon. A Cselekvő közösségek projekt által népszerűsített módszerek elsajátítása, adaptálása és bevezetése segít minket társadalmilag elismert, közösségvezérelt könyvtárrá válni.

Beavatkozási pontok:

- társadalmiasítás módszertanának megismerése, gyakorlatának bevezetése
- a könyvtárhoz kapcsolódó közösségekből, partnerintézményekből kialakított fókuszcsoportok
- munkatársak ösztönzése, hogy vegyenek részt a szakmai szervezetek, az érdekképviselő és a civil szervezetek munkájában

4. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

- A stratégiai tervet a munkatársak bevonásával a MIT állította össze, és az igazgató hagyta jóvá.
- A stratégiai tervet a könyvtár tájékoztatás/elfogadás céljából benyújtja a fenntartónak.
- A stratégiai terv 2021. február 1-én lép életbe, mely alapján készülnek el az éves cselekvési tervek, részhatáridők és felelősök meghatározásával.